

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM

MÚZEUMKERT REKONSTRUKCIÓ

KÉRDÉSEK-VÁLASZOK

A 2018-as év fontos pillanat a Magyar Nemzeti Múzeum történetében annak köszönhetően, hogy végre elkezdődhetett a Múzeumkert rekonstrukciója. A munkálatok a legfájdalmasabb beavatkozással, az előregeedett fák kivágásával kezdődtek, amely egyaránt megpróbáltatást jelentett mindenki számára.



MAGYAR NEMZETI MÚZEUM

**MÚZEUMKERT
REKONSTRUKCIÓJA**

A komplex rekonstrukció célja a Múzeumkert történeti hitelességű helyreállítása és korszerű, többfunkciós belvárosi közhasználatú zöldfelület kialakítása.

A MUNKÁLATOK SORÁN A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KIÁLLÍTÁSAI FOLYAMATOSAN LÁTOGATHATÓK.

- ◆ 3 km hosszú új víz-és csatornacső
- ◆ új, teljes elektromos hálózat
- ◆ kerti öntözőhálózat
- ◆ 8200 m² teljesen megújított növényfelület
- ◆ 38 db életveszélyes, előregeedett fa kivágása
- ◆ 25 db nagyméretű fa ültetése
- ◆ A Múzeumkert szobrainak restaurálása

A terveket a TÉR-TEAM Kft. készítette,
a kivitelező a Belvárosi Építő Kft.

Tervezett befejezés 2018 nyara

www.mnm.hu

Ezúton is köszönjük azokat a kérdéseket, amellyel a környékeliek, a környezetvédők, a városukért, örökségünkért felelősséget érzők kifejezték aggodalmukat. Válaszainkat itt olvashatják:

1. Miért most kezdődik a beruházás?

Válasz: A beruházás a jogerős építési engedély készhez vételekor, 2017-ben kezdődött. Januárban a kivitelezés kezdődik. A kivitelezés kezdési időpontját a kivitelező kiválasztására irányuló közbeszerzési eljárások időigénye határozta meg.

2. Miért tartott ennyi ideig a közbeszerzés?

Válasz: Mert a megfelelő időben megkezdett és a vonatkozó jogszabály szerint lefolytatott közbeszerzési eljárások, valamint a nyertes ajánlattevővel aláírt építési szerződés megkötése ennyi időt igényeltek.

3. Miért a Tér Team Kft. tervezőit bízta meg a múzeum?

Válasz: A Tér Team Kft. tervezői a 2016 nyarán lebonyolított „A Múzeumkert, mint történeti közpark átfogó, a hagyományt sokoldalú fejlesztési eszközök segítségével szolgáló rehabilitációja” c. országos, nyilvános és titkos ötletpályázaton első díjat nyertek. Ez alapozta meg a tervezési megbízást.

4. Valóban mindegyik fa beteg? „Egyszerre?”

Válasz: A 2016 őszén készült szakvélemények (kertészeti szakértői vélemény, műszeres favizsgálat és dendrológiai értékelés) egyértelműen meghatározták a balesetveszélyes fákat. Ezek a szakvélemények több, mint egy éve a MNM honlapján elérhetők. A balesetveszélyes állapot hosszú évek alatt jött létre.

5. Mi lesz a 100 éves ginkgókkal, a 160 éves szilfával, valószínű, hogy a város első bálványfája is itt van és a fekete diók... Ezek megóvására milyen lépéseket tesznek?

Válasz: A Múzeumkertben nincsenek „100 éves ginkgók”. A kertben két, 30-40 éves páfrányfenyő áll (Ginkgo biloba, fakataszteri szám: 14, 47), és ezek a fák megmaradnak.

A Múzeumkertben nincs 160 éves szilfa. Ezt igazolják az előkertet ábrázoló archív fényképek. Az előkertben, a Forum Romanum oszlop mögött álló 80-90 éves szilfák állnak (Ulmus minor, fakataszteri szám: 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291) és ezek a fák megmaradnak.

A Múzeumkertben két idős bálványfa áll (Ailanthus altissima, fakataszteri szám: 231, 281). A 281. számú fa törzsátmérője 70 cm. Ez a fa még nem látható a Széchenyi Ferenc

szobrot ábrázoló, 1930-as években készült fényképen. A fa becsült kora 60-80 év. Ez a fa megmarad. A 231. sz. fa törzsmérője 110 cm, a szakvélemények szerint balesetveszélyes, kivágása elkerülhetetlen.

A Bródy Sándor utcai gyalogos bejárat mellett található 90-100 éves fekete dió megmarad (*Juglans nigra*, fakataszteri száma: 277).

A hivatkozott szakvélemények alapján 2017 második félévben a FŐKERT Zrt. elvégezte a Múzeumkertben álló összes idős fa legfontosabb növényápolási munkáit: a lombkorona vezérágak törésveszély-mentesítését és a fák dőlésveszélyét elhárítandó, a statikai okokból történő koronaalakító metszéseket, az odúk – és egyéb nagyméretű sérülések sebkezelését. A kivitelezés során a fákat védőkalodával óvják az esetleges sérülésektől. A kiviteli munkák közé tartoznak a növényvédelmi feladatok (kártévők – és kórokozók elleni védekezés).

A növényállomány felmérésének részletes dokumentációja: <https://mnmm.hu/muzeum/muzeumi-informaciok/muzeumkert-noveny-allomanyanak-felmerese>

- 6. A hivatkozott anyagban 45 fáról írnak, amik ki lesznek vágva, az eddig kommunikált 38 helyett. A 7. oldalon az "MNM kertjében lévő fás szárú növényzet részletes felmérése" c. pdf-ben: "Ebből a 45 kivágásra javasolt fából 7 db 15 cm vagy az alatti törzsmérővel rendelkezik, így a kivágásra javasolt koros fák száma 38 darabra csökken.**

Válasz: A FŐKERT Zrt. által készített fakivágási-favédelmi engedélyezési terv alapján a hatósági engedély 46 db fa kivágását tartalmazza (lásd a Budapest VIII. kerület Józsefváros Jegyzője, mint első fokú hatóság által kiadott 05-987/5/2017. sz. határozatot, kelt 2017.05.04.). Az engedélyt a „fák állapota, környezetre gyakorolt veszélyességük miatt” adták ki. Az engedély szerint a 46 db kivágandó fa közül 9 db 15 cm ill. 15 cm alatti törzsmérőjű. Egy fa pedig még kisebb. A 15 cm-nél kisebb törzsmérőjű fák jelentős része magonc vagy invazív, amely veszélyezteti a nagyobb méretű egyedek egészségét. Így ezt a 7 egyedet megkülönböztetjük a 38 darab nagyobb, jelentős lombkoronával és életkorral rendelkező beteg, életveszélyes fától.

- 7. A kivágott faegyedeket a vonatkozó jogszabályok értelmében kötelező pótolni, erről a kert helyreállításának tervezése és kivitelezése kapcsán mindenképp gondoskodni kell." A pótlás részleteiről hol lehet tájékozódni?**

Válasz: A fapótlásra minden esetben a helyi önkormányzati rendelet vonatkozik, függetlenül országos szerepétől, megnevezése: „Budapest Főv. VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 74/2012. (XII. 21) önkormányzati rendelete a Józsefvárosi zöldterületek és zöldfelületek védelméről, használatáról szóló 57/2007.(X.16.) önkormányzati rendelet módosításáról, valamint a fák kivágásáról és pótlásáról szóló 26/2006. (VII.14.) önkormányzati rendelet hatályon kívül helyezéséről”. A jogszabály elérhető a VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat honlapján, releváns szakaszai az alábbiak:

A rendelet 6/B§ (5) b) pontja: „A visszapótlásra telepítendő fák számának meghatározásához, ha a kivágásra a fa állapota, vagy a környezetre való veszélyessége miatt került sor, a kivágott egyedszámmal azonos darabszámot kell alapul venni.”

A rendelet 6/B§ (7) pontja: „A fapótlást elsősorban helyben, a kivágással érintett ingatlanon kell teljesíteni. Ha ez a környezeti feltételek miatt nem valósítható meg, a pótlásra közterületi ingatlan is kijelölhető. Nem kell a pótlást előírni, ha a kivágásra az (5) bekezdés b) pontjában meghatározott okból került sor és a kivágás után az ingatlan minden beépítetlen 50 négyzetméterére legalább 1 db megmaradó, nagy lombkoronát nevelő, lombhullató fa esik.”

A fapótlást a jogszabályban előírtaknak mindenben eleget téve, 46 db, legalább 6 cm törzsmérőjű fa mértékben határozta meg a Hatóság. A Múzeumkertben a kertrekonstrukció nyomán létrejövő adottságok miatt 25 db fa ültethető el. A fennmaradó 21 db fát – a Hatóság előírásának megfelelően – a VIII. kerületi Önkormányzat illetékességi területén található kiemelt fasorokban kell elültetni (Hungária krt., József krt., Kerepesi út, Könyves Kálmán krt., Múzeum krt., Rákóczi út, Üllői út).

8. Mennyi facsemetének feleltetik meg a 38 koros, 15 cm törzsmérő feletti fát és a 7 másikat, amiknek 15 cm vagy annál kisebb a törzsmérője?

Válasz: A vonatkozó jogszabály (lásd: a 7. kérdésre adott választ) egyértelműen meghatározza, hogy a fapótlást milyen paraméterek kötelező figyelembe vételével kell elvégezni.

9. A tervezés szempontjairól is elárulhatnának pár dolgot: pl. miért nem minden kivágott fa helyére ültetnek újat? És mit terveznek a helyükre?

Válasz: A Múzeumkert teljes tájképi kerti rekonstrukciója (fák és utak által alkotott térszerkezet) és a MNM nagytávú, további magas szintű külső infrastrukturális ellátását is biztosító közműrekonstrukció maradéktalan elvégzése nem teszik lehetővé, hogy mindegyik kivágandó fa helyére új fa kerüljön.

A kertben összesen 25 db, I. oszt. 16/18 cm törzskörméretű 3x átiskolázott fa lesz kiültetve, ezek:

3 db Acer platanoides 'Crimson King' (vörös juhar),

2 db Aesculus x carnea (hússzínű vadgesztenye),

2 db Fraxinus ornus (magas kőris),

4 db Ginkgo biloba (páfrányfenyő),

1 db Magnolia X soulangiana 'Rustica rubra' (magnólia),

1 db Prunus serrulata 'Kanzan' (japán díszcseresznye),

3 db Sophora japonica (japánakác),

9 db Tilia 'Szent István' (Szent István hárs)

10. Milyen indokok támasztják alá hogy "biológiai szempontból, az egészséges faállomány érdekében" kell ritkítani a növényzetet? És mennyire?

Válasz: A Múzeumkert jelenlegi faállománya – a tájképi tér alakítás és az általános növényélettani szempontok szerint – jelentősen besűrűsödött az elmúlt évtizedekben. Növényélettani szempontból káros a sűrű térállás, emiatt a fák felkopaszodtak, illetve alászorultak. A kert ezért túlzottan beárnyékolttá vált, a meglévő és kisebb lombkoronát nevelő fák és cserjék fejletlenek, ágrendszerük deformált, a másodlagos lombkoronaszint igen rosszul fejlődött ki. Jelenleg ezért a kert ökológiai adottságai az ideálistól jelentősen elmaradnak. Ez a több évtized alatt kialakult kedvezőtlen állapot a fák – egyébként a fajra jellemző, várható – életkorát jelentősen lerövidíti. Ezt igazolják vissza a szakvélemények megállapításai a balesetveszélyes fák nagy számával kapcsolatban és a szakértői, tervezői megfigyelések is. A kedvezőtlen növényélettani adottságok a fák megjelenését, városképi értékét, vizuális megjelenését is rontják (igen sok a ferde, megdőlt, féloldalas, aránytalan lombkorona-alakú fa).

11. Mit teszünk, hogy közműépítéskor ne sérüljön meg a fák gyökérzete?

Válasz: A közművek tervezése során alapvető fontosságú volt a közműlétesítmények – lehetőség szerinti – ún. egyesített árokban való fektetése, illetve a vezetékek nyomvonalának favédelmet biztosító megtervezése. Mindez azt az eredményt hozta, hogy a műszaki értelemben racionális közmű nyomvonalvezetés helyett jelentősen lecsökkentették a tervezők a fakivágások számát és a megtartandó fáktól a lehető legnagyobb távolságban tervezték meg a közműveket. Az építéskor a fákat védőkalodával látják el és a közműárok szélessége minimalizált lesz, ami egyúttal kivitelezői érdek is.

12. Épül-e rendezvényhelyszín a Kálvin tér felőli oldalon vagy másutt?

Válasz: Rendezvényhelyszín az állami ünnepek időszakában, minden év márciusában továbbra is az Előkert marad. Ennek terület-bővítésére nem kerül sor. A kertben lévő szobrok rekonstrukciója és közvetlen környezetük méltó kialakítása lehetőséget ad kisebb, kifejezetten a MNM tevékenységébe illő előadások megtartására (pl. iskolások számára szabadtéri történelemóra, szabadtéri szobor-tárlatvezetés). A terv ugyanakkor abban gondolkodik, hogy a gyepvel körülvett szobrok, önmagukban is lehetővé teszik a kisebb megemlékezések, órák, programok megtartását. Sem a Kálvin tér felőli oldalon, sem máshol nem lesz új, burkolt rendezvényhelyszín.

13.Visszatérés Petz Ármin tervéhez? Akkor még a mai sínek vonaláig tartott a kert és kertészházat terveztek bele, nem vendéglőt a kertész ház helyére...

Válasz: Petz Ármin 1853-ban készült terve nem maradt fenn vagy pedig ismeretlen helyen lappang. A jelenlegi felújítás szellemiségében épül a 19. század közepén megvalósult elképzelésre, struktúrára.

A kert Petz-féle felépítése azonban megismerhető a Reitter Ferenc-féle 1859-es lapidárium-terv térrajzáról. (Korek József 1980-as Múzeumkert-füzetében tévesen interpretálja a térrajzot Reitter kertterveként). Az eredeti alaprajzi kialakítás ezt követően a Halácsy Sándor által 1871-72-ben készült pesti kataszteri térképen figyelhető meg, majd az ugyancsak általa rajzolt városrendezési térképen (1872), ahol már bejelölték a mai Múzeum körút vonalát és így jól látható, hogy a szabályozás(i vonal) mekkora területet vágott le az egykori kertből (a valós munkálatokat 1880-ban végezték el). Budapest méter rendszerben készült kataszteri jellegű 1878-as térképsorozatán már az 1875-ben a kertben elhelyezett Kisfaludy-szobor jelölése is jól látszik. A következő forrásunk a Szalay Imre által 1888-ban összeállított reprezentatív Múzeum-album térrajza (XXIV. tábla). Ez azért érdekes, mert itt szerepel először a Múzeum utcai bejárat (a mai Pollack Mihály tér és a Múzeum utca sarkától néhány méterre nyíló kertkapu). A további 1907-es, és az azt követő 1926-os kertbeosztás is egy-egy lapidárium-tervhez készült térrajznak köszönhető. A kertalaprajzok mellett fontos forráscsoportnak számítanak e tekintetben is a korabeli fényképek, melyek értelmezhetőbbé teszik a stilizáltan megrajzolt növényzsigeteket.

Az eredeti kertstruktúrára tehát megfelelő számú forrás áll rendelkezésünkre, ennek alapján pedig kijelenthető, hogy a Múzeumkert történeti kertjének hiteles rekonstrukciója egyértelműen lehetséges. Erre a megállapításra jutott a már említett 1999-es Stirling-Alföldy-féle szakvélemény is, hiszen a kert tervezett rekonstrukcióját „a pontosan rekonstruálható eredeti alaprajzi kialakítás és a növénytömegek visszahozásával” tartja elképzelhetőnek.

Az első fákat 1855. november 24-én ültették el ünnepélyes keretek között. A korabeli lapok híradásaiból tudjuk, hogy a kert első fáit a mai Múzeum körút és Bródy Sándor utca sarkán lévő kertrészben ültették el, majd a Kortsák József pesti bádogosmester által külön erre az alkalomra készített díszes öntözőkannával locsolták meg. A kert telepítése Kallina Henriknek, a múzeum első kertészájának vezetésével folyt és 1857-ben fejeződött be. Az első fákat a Margitszigetről hozták, majd Egressy Sámuel 1000 facsemetét indított útnak kiskunlacházi birtokáról 12 társzekéren. A legszebb hársfákat báró Sina Simon küldte gödöllői uradalmából. A Múzeumkert végleges alakját 1880-ban nyerte el, amikor a Múzeum körút kiszélesítése során 264 négyszögölnyi területet kihasítottak az úttest számára. A kerítést, amely 1865-ben készült el Ybl Miklós tervei szerint, ekkor helyezték beljebb. Az utolsó jelentős kertészeti rendezésre majd száz évvel később, 1973-ban került sor. A kert kezelését 1953-ig a Múzeum látta el, azóta a FŐKERT (korábban: Budapesti Parkfenntartó Vállalat) végzi a kertészeti munkákat. A Múzeumkert helyszínrajzi méretei több mint 100 éve nem változtak.

A kertészház már Petz terve előtt felépült, 1852-ben, társadalmi összefogásnak köszönhetően. A Kertészház ma is fennáll, műemlék épület, múzeumi hasznosításra azonban nem alkalmas, viszont kielégítheti azt a régóta hangoztatott látogatói igényt,

hogy legyen a Múzeumkertben olyan hely, ahol frissítőt, szendvicset, süteményt vásárolhatnak az itt pihenők. Ennek megfelelően a Múzeumkertben lévő Kertészház történeti rekonstrukciót előtérbe helyező kiviteli tervei elkészültek. A kiviteli terv szerint kávézó-cukrászda funkcióra alkalmas, reméljük a második ütemben megvalósulhat. Ettől függetlenül szeretnénk hangsúlyozni, hogy nagyobb területet felölelő, komolyabb infrastruktúrát igénylő vendéglő nem létesül a Múzeumkertben.

További információ: <https://mnm.hu/hu/muzeum/hirek/megujul-muzeumkert>